

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
«30» серпня 2024 року,
протокол № 2.

Ректор, голова вченої ради
університету, доктор юридичних
наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
(підпис) (ініціали, прізвище)

«30» серпня 2024 року

М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування**

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри міжнародного та європейського права,
докторка філософії з права
«27» серпня 2024 року

_____ Алла КІРИК

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри
міжнародного та європейського права
«27» серпня 2024 року, протокол № 1

Завідувачка кафедри,
кандидатка юридичних наук, доцентка
«27» серпня 2024 року

_____ Світлана ЛОЗІНСЬКА

Деканеса факультету публічного управління,
кандидатка наук з державного управління,
доцентка
«27» серпня 2024 року

_____ Тетяна ПІДЛІСНА

ПОГОДЖЕНО:

Рішення методичної ради університету
«29» серпня 2024 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
«29» серпня 2024 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни	–	3
2.	Заплановані результати навчання	–	4
3.	Програма навчальної дисципліни	–	6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	8
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 8
	4.2.	Аудиторні заняття	– 9
	4.3.	Самостійна робота студентів	– 9
5.	Методи навчання та контролю	–	9
6.	Схема нарахування балів	–	10
7.	Рекомендовані джерела	–	10
	7.1.	Основні джерела	– 10
	7.2.	Допоміжні джерела	– 11
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	13

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 28 Публічне управління та адміністрування
2. Код і назва спеціальності	– 281 Публічне управління та адміністрування
3. Назва спеціалізації	– не передбачена
4. Назва дисципліни	– Політико-правові основи функціонування ЄС
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– ППВ 1.2
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9. Курс / рік навчання	– другий
10. Семестр	– третій (ДФН) / четвертий (ЗФН)
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 4 / 120
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 36
% від загального обсягу	– 30
лекційні заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
семінарські заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
самостійна робота (годин)	– 84
% від загального обсягу тижневих годин:	
аудиторних занять	– 2
самостійної роботи	– 4,7
3) заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 14
% від загального обсягу	– 11,7
лекційні заняття (годин)	– 8
% від обсягу аудиторних годин	– 57
семінарські заняття (годин)	– 6
% від обсягу аудиторних годин	– 43
самостійна робота (годин)	– 106
% від загального обсягу	– 88,3
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– «Теорія держави і права»
2) супутні дисципліни	– «Політологія» «Система публічного адміністрування» «Конституційне право» «Муніципальне право»
3) наступні дисципліни	– -
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p style="text-align: center;"><u>Загальні компетентності</u></p> <p>ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК 13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).</p> <p style="text-align: center;"><u>Спеціальні компетентності</u></p> <p>СК 3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.</p> <p>СК 6. Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.</p> <p>СК 10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.</p> <p>СК 11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.</p>
<p>Результати навчання</p>	<p>ПР 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.</p> <p>ПР 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.</p> <p>ПР 10. Уміти користуватися системою електронного документообігу.</p> <p>ПР 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формувати рекомендації в межах своєї компетенції.</p>

<i>Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен:</i>	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	знати об'єкт та предмет курсу;
1.2)	відтворювати зміст основних правових понять і категорій;
1.3)	називати основні засади діяльності та функціонування органів та інститутів ЄС;
1.4)	визначати кваліфікаційні характеристики європейського права;
1.5)	визначати особливості регулювання та види відносин, заснованих на праві ЄС;
1.6)	описувати структуру та юридичні властивості законодавства ЄС.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати будову органів Європейського Союзу, основні повноваження, форми та методи їх діяльності;
2.2)	описувати процедуру вступу країни до ЄС;

2.3) розпізнавати сутність Європейського Союзу та Європейських співтовариств;
2.4) описувати процедуру прийняття правових актів первинного та вторинного права ЄС;
2.5) пояснювати різницю між категоріями «європейське право», «право ЄС», «право Європейських співтовариств».
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) виявляти колізії в основних нормативних актах, що регулюють торгівлю ЄС з третіми країнами;
3.2) Оцінювати історичні передумови інтеграційних процесів Україна-ЄС;
3.3) оцінювати потенційні загрози та переваги вступу України в ЄС;
3.4) передбачати можливі варіанти розширення ЄС за рахунок прийняття нових членів;
3.5) працювати з ресурсами сайту ЄС в Інтернеті;
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) співвідносити сутність та зміст правосуб'єктності Європейського Союзу із правосуб'єктністю його держав-членів;
4.2) досліджувати правові підстави спільної внутрішньої та зовнішньої політики ЄС;
4.3) розмежовувати спільні та виключні компетенції ЄС;
4.4) визначати позитивні та негативні аспекти розширення ЄС, перспективи вступу до ЄС;
4.5) визначати переваги, які несе внутрішній ринок ЄС.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) встановлювати співвідношення права ЄС із національним правом держав-членів;
5.2) пояснювати особливості формування бюджету ЄС;
5.3) формулювати напрями еволюції інституційної системи ЄС згідно з установчими договорами ЄС;
5.4) встановлювати особливості представництва ЄС на міжнародній арені;
5.5) формулювати поняття гармонізації, уніфікації, адаптації, апроксимації законодавства ЄС;
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати ефективність існуючих форм і методів у національній системі державного управління з урахуванням набутих знань про функціонування інституційно-правової системи ЄС;
6.2) співвіднести стратегічні цілі ЄС з формування спільного ринку та їх практичне досягнення;
6.3) узагальнювати знання про громадянство ЄС, відмежування цієї категорії від громадянства конкретної країни;
6.4) встановлювати механізми реалізації компетенції ЄС;
6.5) порівнювати законодавчий процес в ЄС з національною процедурою прийняття нормативно-правових актів;
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) планувати заходи із приведення у відповідність законодавства України до законодавства ЄС;
7.2) готувати аналітичні довідки, пропозиції, рекомендації з питань державної політики у сфері європейської інтеграції та способів, форм і методів її реалізації;
7.3) розробляти схеми взаємодії між інститутами та органами ЄС;

7.4) складати звіти про виконання завдань;

7.5) брати участь в дискусіях з актуальної зовнішньополітичної проблематики.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Виникнення та розвиток Європейського Союзу

Передумови і причини європейської інтеграції. Концепції формування політичного союзу в Європі в середні віки та новий час. «Пан'європейська» ідея.

Європейське Співтовариство вугілля та сталі (ЄСВС): передумови створення; «План Шумана». Паризький Договір. Загальний ринок вугілля і сталі.

Європейські Співтовариства. Договір про Європейське Співтовариство з Атомної Енергії (Євратом), Договір про Європейський Економічне Співтовариство (ЄЕС). Цілі і завдання ЄЕС, загальний ринок, порядок і етапи його формування.

Урочиста декларація про Європейський Союз 1983 р.

Єдиний Європейський Акт 1986 р. Розширення компетенції ЄЕС. Зміни інституційного механізму Європейських співтовариств, розширення повноважень Європарламенту.

Договір про Європейський Союз 1992 року (Маастрихтський договір). Перетворення Європейського Економічного Співтовариства в Європейське Співтовариство. Реформування Європейського Союзу на основі положень Амстердамського і Ніщцького договорів. Лісабонський договір 2007 року.

Тема 2. Європейський союз: склад, територія, громадянство, членство

Територія ЄС. Офіційні мови ЄС. Офіційні символи ЄС.

Головні засади, цілі, завдання та принципи ЄС на сучасному етапі. Склад і умови членства в ЄС.

Порядок прийому нових членів. Можливість і умови призупинення прав членства. Brexit.

Органи і посадові особи, уповноважені представляти Європейський Союз на міжнародній арені.

Причини і цілі введення громадянства Союзу. Громадянство ЄС і громадянство держав-членів.

Порядок набуття, статус, політико-правові наслідки громадянства ЄС.

Права громадян Європейського Союзу.

Підстави і наслідки припинення громадянства ЄС.

Компетенція Європейського Союзу: поняття, структура і зміст.

Тема 3. Поняття та класифікація джерел права ЄС

Співвідношення понять «європейське право», «право ЄС». Право ЄС і міжнародне право. Право ЄС і національне право країн-членів. Принципи верховенства і прямої дії права ЄС. Особливості прямої дії Договору про Європейський Союз, регламентів і директив Співтовариства.

Система права ЄС. Джерела права ЄС. «Первинне» і «вторинне» право. Юридична сила джерел права ЄС.

Установчі акти і їх значення. Особливості правового режиму установчих актів, їх відмінність від міжнародних договорів і співвідношення з національними конституційними актами держав-членів.

Нормативно-правові акти інститутів ЄС і їх різновиди. Регламент, директива, рішення: поняття та правовий статус.

Судова практика як джерело права ЄС.

Акти ЄС, що не мають обов'язкової сили. Декларації (хартії), висновки, рекомендації та інші види юридичних актів.

Загальні принципи права ЄС, їх формування та значення.

Поняття спільного правового надбання (Acquis Communautaire) і його значення.

Поняття та значення гармонізації, уніфікації, адаптації та апроксимації законодавств ЄС.

Тема 4. Інституційна система Європейського Союзу

Інституційна система Європейського Союзу. Поняття інституцій Європейського Союзу. Ознаки інституцій. Інституції та інші органи Європейського Союзу. «Політичні» і «неполітичні» інституції.

Європейська рада і Рада Європейського Союзу. Склад і структура Європейської ради. Повноваження Європейської ради. Порядок функціонування Європейської ради. Місце, роль і статус Ради Європейського Союзу. Порядок формування і функціонування Ради Європейського Союзу. Структура і органи Ради Європейського Союзу. Основні повноваження Ради Європейського Союзу. Рада Європейського Союзу як законодавчий орган ЄС.

Особливий статус Голови Європейської ради. Особливості обрання та призначення, повноваження Голови.

Європейська Комісія: склад, порядок формування, строк повноважень, відставка. Підстави і порядок дострокового припинення повноважень окремих членів Європейської Комісії. Правовий статус члена Комісії.

Європейський Парламент: склад, принципи формування, порядок обрання депутатів. Регламент Європарламенту. Парламентська процедура. Порядок прийняття рішень. Контрольні повноваження. Комітети з розслідування.

Омбудсман Європейського Союзу.

Інститути судової влади. Правові основи організації та діяльності Суду (Суду ЄС) і Суду першої інстанції. Юридична сила судових рішень. Юрисдикція суду.

Фінансові органи ЄС. Консультативні органи ЄС. Контрольні органи ЄС.

Тема 5. Основні свободи внутрішнього ринку Європейського Союзу

Поняття та значення внутрішнього ринку ЄС. Вільний рух товарів. Вільний рух осіб. Свобода заснування та руху послуг. Вільний рух капіталів та платежів. Свободи внутрішнього ринку ЄС та право третіх країн.

Правове регулювання митного союзу ЄС. Основні нормативні акти, що регулюють торгівлю ЄС з третіми країнами. Основні митні режими. Загальний митний тариф: поняття, зміст, етапи формування, основні умови застосування.

Правові основи формування економічного і валютного союзу. Єдина валюта ЄС.

Антимонопольна політика та законодавство ЄС про свободу конкуренції. Завдання антимонопольної політики ЄС.

Тема 6. Правове регулювання фінансових відносин в ЄС

Становлення системи власних ресурсів ЄС.

Бюджетний процес та бюджетний контроль в ЄС.

Джерела правового регулювання ринку цінних паперів в ЄС. Обіг цінних паперів в ЄС.

Система регулювання та функціонування банківської системи в ЄС.

Тема 7. Загальна характеристика окремих галузей права ЄС

Правове регулювання державних закупівель. Здійснення закупівель товарів, робіт та послуг за державні кошти в ЄС.

Трудове та соціальне право ЄС. Правові основи загальної соціальної політики ЄС. Принцип рівності чоловіків і жінок. Охорона праці. Соціальна підтримка безробітних. Соціальна допомога літнім і непрацездатним громадянам. Захист трудових прав працівників.

Транспортне право і загальна транспортна політика ЄС. Правове регулювання морського, автомобільного, повітряного, залізничного транспорту в ЄС. Особливості здійснення комбінованих транспортних перевезень.

Корпоративне право ЄС. Система юридичних осіб держав-членів Європейського Союзу. Наднаціональні компанії в праві ЄС. Гармонізація законодавства про компанії в рамках ЄС.

Законодавство ЄС з питань інтелектуальної власності. Гармонізація та уніфікація правового регулювання промислової власності. Європейська патентна система і патент ЄС. Авторське право Європейського Союзу. Уніфікація термінів охорони авторського і суміжних прав в ЄС.

Податкове право Європейського Союзу. Загальні положення про податкове право ЄС.
Загальна кримінальна політика і законодавство Європейського Союзу в сфері боротьби зі злочинністю та міжнародним тероризмом.

Тема 8. Право зовнішніх зносин ЄС

Міжнародна правосуб'єктність ЄС. Спільні політики і напрямки діяльності ЄС.
Простір свободи, безпеки та юстиції в межах ЄС.
Політика ЄС щодо прикордонного контролю. Візова політика ЄС.

Тема 9. Історичні та політичні передумови процесів інтеграції України-ЄС

Розширення ЄС і поглиблення інтеграційних процесів. Історичні та політичні передумови інтеграційних процесів Україна-ЄС.

Угода про партнерство та співробітництво. Порядок денний асоціації Україна-ЄС.

Угод про асоціацію України та ЄС. Етапи формування, підписання. Ратифікація Угоди про асоціацію.

Вступ України до Європейського Союзу.

Допомога ЄС під час воєнної агресії Російської Федерації.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін. зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін. зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8						
1.	Виникнення та розвиток ЄС	14	2	2	-	-	10	13	1	-	-	-	12
2.	Європейський союз: склад, територія, громадянство, членство	14	2	2	-	-	10	15	1	2	-	-	12
3.	Поняття та класифікація джерел права ЄС	14	2	2	-	-	10	13	1	-	-	-	12
4.	Інституційна система Європейського Союзу	16	2	4	-	-	10	15	1	2	-	-	12
5.	Основні свободи внутрішнього ринку ЄС	16	2	2	-	-	10	14	2	-	-	-	12
6.	Правове регулювання фінансових відносин в ЄС	14	2	2	-	-	10	12	-	-	-	-	12
7	Загальна характеристика окремих галузей права ЄС	13	2	2	-	-	10	12	-	-	-	-	12
8	Право зовнішніх зносин ЄС	9	2	-	-	-	7	11	-	-	-	-	11

9	Історичні та політичні передумови процесів інтеграції України-ЄС	10	2	2	-	-	7	15	2	2	-	-	11
	Всього годин:	120	18	18	-	-	84	120	8	6	-	-	106

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбаченими тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти виконують індивідуальні завдання у вигляді рефератів.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

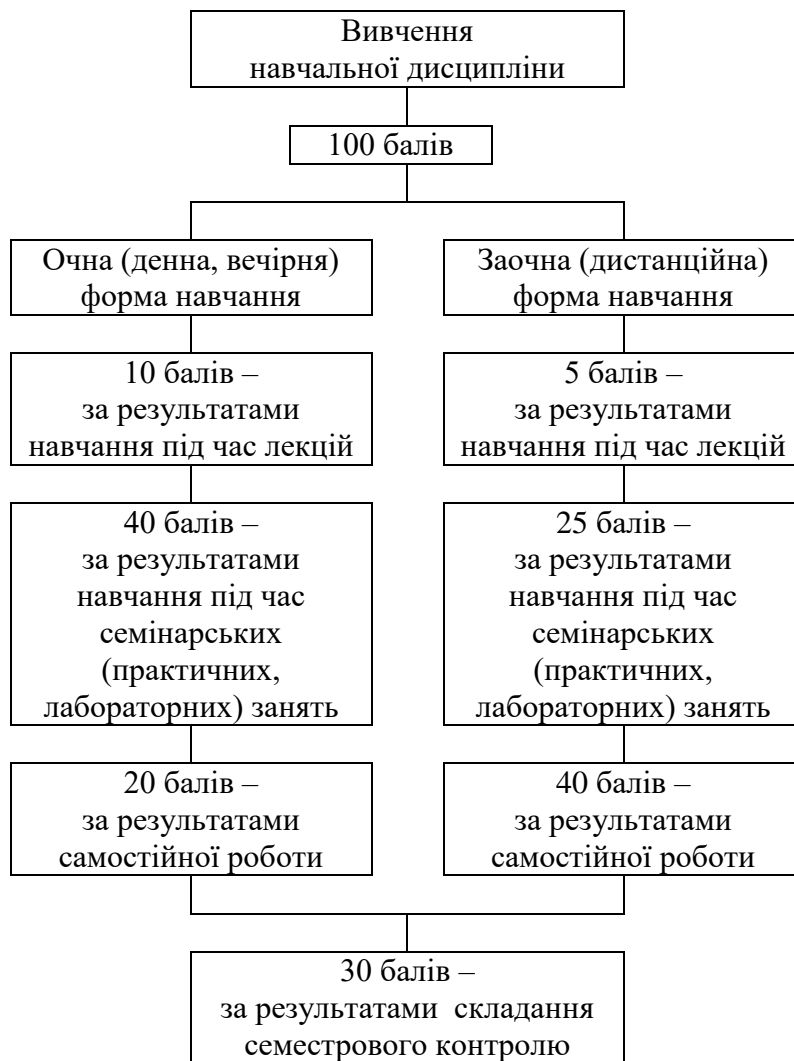
- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

Структура залікового білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарухування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Грицаєнко Л. Л. Європейський Союз як організація *suigeneris*. *Публічне право*. 2011. № 1. С.82-87 URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pubpr/2011_1/grycaenko.pdf.
2. Європейське право: право Європейського союзу: підручник: у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. К. : Ін Юре, 2015. Кн. перша: Інституційне право Європейського союзу / В. І. Муравйов, О. М. Шпакович, О. М. Лисенко, О. В. Святун. К. : Ін Юре, 2015. 312 с. URL : https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2bac_pravo/833-----1.pdf
3. Інституційна система ЄС : навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. – 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2021. 226 с.. https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/163158/%d0%9f%d1%80%d0%be%d0%ba%d0%be%d0%bf%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%206_%d0%86%d0%bd%d1%81%d1%82.%20%d1%81%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b5%d0%bc%d0%b0_Prokopenko_2021%20%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. Ковалів М. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник / Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с. URL : <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3227>
5. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу URL : www.minjust.gov.ua/file/23491
6. Лісабонський Договір (2007р.) Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029?lang=en

7. Петров Р. А. Право Європейського Союзу : Навчальний посібник. Вид. 9-те, змінене і допов. Харків : Право, 2019. 442 с. URL: <https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/Pravo-ievropeyskoho-soiuzu.pdf>
8. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами 27 червня 2014 року. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
9. Хартія основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000. Дата оновлення 01.01.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text
10. Шевчук Б. М. Засади функціонування Європейського Союзу. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 44(1). С. 21-28. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_44%281%29_4

7.2. Допоміжні джерела

1. EU-Ukraine Association Agreement – the complete texts. URL : http://eeas.europa.eu/ukraine/assoagreement/assoagreement-2013_en.htm
2. Гладенко О.М. «Правові основи зовнішньополітичної діяльності ЄС за Лісабонським договором: український контекст». URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_pr/2010_1/20.pdf
3. Громовенко К. В. Внутрішній ринок ЄС як фундамент економічної інтеграції: історико-правовий аспект. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 3С. 190-193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2015_3_58
4. Дір І. Ю. Основні характеристики «Acquis communautaire» Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Право*. 2023. Т. 2. Вип. 78. С. 348-355. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286637/280490>
5. Дорофеева Х. М. Основні тенденції розвитку транспортних мереж Європейського Союзу в умовах глобалізації. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 19(1). С. 47-52. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2015_19\(1\)_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2015_19(1)_8).
6. Економічна складова Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління URL: <http://www.euointegration.com.ua/files/a/2/a2732e1-economic-ied.pdf>
7. Еннан Р. Є. Правова охорона інтелектуальної власності в Європейському союзі: передумови формування, сучасний стан, тенденції розвитку. *Часопис цивілістики*. 2012. Вип. 13. С. 110-119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chac_2012_13_24
8. Капіца Ю. М. Єдиний європейський патент і нові можливості патентування в Європейському Союзі. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. № 2. С. 17–27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpiv_2016_2_3.
9. Кірик А.Ю. Особливості функціонування вільного руху товарів в Європейському Союзі. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 8. С. 64-67. URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-article/1124>
10. Кірик А.Ю. Реформування інституційної системи Європейського Союзу за Лісабонським договором. Університетські наукові записки, 2021. Спецтема 293 «Міжнародне право». С. 175-186
11. Конончук І. Становлення системи власних ресурсів Європейського Союзу. *Історико-правовий часопис*. 2018. № 2. С. 53–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipch_2018_2_12.
12. Кулабухова А. В. Каталог прав громадян Європейського Союзу. Право та інновації. 2016. № 1. С. 270-275. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2016_1_42
13. Лендъел М. Нові інституційні механізми регіонального розвитку в Європі. *Регіональні студії*. Вип. 1. С. 18–28. URL : <http://www.univ.uzhgorod.ua/static/ndi/idurr/lendel.doc>.
14. Мушак Н. Б. Свобода пересування осіб як одне із фундаментальних прав громадян Європейського Союзу. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2013. Вип. 117(1). С. 105-113. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2013_117\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2013_117(1)_15).
15. Поручник А. Процеси бюджетної консолідації в Європейському Союзі. Міжнародна економічна політика. 2015. № 1. С. 5-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mep_2015_1_3.

16. Притульська Н. Система захисту прав споживачів: досвід ЄС. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2018. № 3. С. 22-37. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2018_3_3.
17. Решота О. А. Становлення внутрішнього ринку Європейського Союзу: передумови та особливості. *Демократичне врядування*. 2012. Вип. 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2012_9_7
18. Рим О. М. Предмет регулювання трудового права Європейського Союзу. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки*. 2018. Вип. 6. С. 255-262. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlkau_2018_6_28.
19. Степаненко Н. О., Степаненко В.О. Інтеграція України до Європейського союзу: переваги та недоліки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 61. С. 62-67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2018_61_9.
20. Стрілець Б. В. Свобода руху капіталу та інвестиційна діяльність у Європейському Союзі. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. С. 299-304. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2015_1_72.
21. Товкун І. М. Законодавче регулювання корпоративних відносин у Європейському Союзі. *Форум права*. 2013. № 3. С. 657–665. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
22. Форманюк В. В. Система джерел права Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 83-88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2015_2_25.
23. Черняк О.Ю. Класифікація прав споживача за законодавством України та Європейського Союзу. *Форум права*. 2008. № 2. С. 458-464. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2008-2/08coytes.pdf>
24. Шевчук Б. М. Засади функціонування Європейського Союзу. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 44(1). С. 21-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_44%281%29_4
25. Яковюк І.В. Про особливості прояву принципу поділу влади в інституціональній системі Європейського Союзу: постановка питання. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. №5. 2003. С 17-27. URL : http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2736/1/Jakovyk_17.pdf

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Законодавство Європейського Союзу - <http://eur-lex.europa.eu/>
2. Європейська Комісія, Генеральний директорат з комунікацій - <https://europa.eu/>
3. Європейський парламент - <http://www.europarl.europa.eu/>
4. Європейська рада та Рада Європейського Союзу - <http://www.consilium.europa.eu/>
5. Європейська Комісія - <http://ec.europa.eu/>
6. Суд справедливості Європейського Союзу - <http://curia.europa.eu/>
7. Європейський центральний банк - <http://www.ecb.europa.eu>
8. Рахункова палата - <http://www.eca.europa.eu>
9. Представництво Європейського Союзу в Україні - http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk